



# OVER DE KIJKWIJZER EN ANDERE HULPMIDDELEN (2)

In deze reeks artikelen proberen we duidelijkheid te verschaffen in de terminologie van kijk- en andere wijzers en hoe ermee kan worden gewerkt. In deze aflevering komen de taakwijzer, de lesbrief en het evaluatieformulier aan bod.

**Door: Hans Dijkhoff**

Het gebruik van dergelijke hulpmiddelen blijft niet alleen beperkt tot de hogere niveaus van onderwijs. Door de uit te voeren opdrachten aan te passen aan het niveau van de leerlingen is het gebruik van dit soort ondersteuning ook mogelijk op vele vormen van vmbo.

## Taakwijzer

### Definitie

Opdracht waarbij leerlingen in de les zeer uiteenlopende taken dienen uit te voeren. Dit kan zijn van het opstellen van materiaal tot het uitvoeren van een meer complexe opdracht. Het betreft hier veelal organisatorische opdrachten.

### Doel

De leerling meer verantwoordelijkheid geven in het uitvoeren van (organisatorische) opdrachten.

## TAAKWIJZER KLAARZETTEN MATERIAAL

X mat  
X bok  
X plank  
Turnen Judo B&M

Nodig  
Twee matjes  
Bok  
Reutherplank

Opdracht: zet in de zaal op de aangegeven plek de getekende opstelling neer

## Lesbrief

### Definitie

Opdracht waarin beschreven staat wat gedurende een (deel van de) les door (een groep van) leerlingen dient te worden gedaan. De nadruk ligt hier op opdrachten waarbij leerlingen zelf verantwoordelijk zijn voor een goed lesverloop en daar zelf aanpassingen voor doen.

De opdracht kan weer lopen van eenvoudig naar complex.

### Doel

Het doel is tweeledig. Aan de ene kant verschaft het de docent ruimte om aandacht te besteden aan hen die dat nodig hebben. Aan de andere kant is het een werkvorm die recht doet aan een lesdoel waarin we de leerlingen verantwoordelijkheid geven over (een deel van) de les(inhoud). Hier wordt bewegen dus deels als middel ingezet.

## LESBRIEF BASKETBAL

Aantal leerlingen 10.

Nodig: basketbal, vier lintjes, scorebord, twee fluitjes.

### Opdracht:

Speel een spelletje basketbal 3-3 op één basket.

Spreek af welke regels je hanteert.

Rouleer zodat je in ieder geval twee van de volgende taken hebt gedaan: speler, scheidsrechter, coach, jury (voor tijd en scores).

Spreek af wie straks vertelt hoe het is gegaan.

Met ieder voorbeeld dienen we te bedenken met wat voor

**EVALUATIEFORMULIER**  
invullen tijdens les 4

**ZELF BETER LEREN BASKETBALLEN**

Formulier van: \_\_\_\_\_  
Spel: \_\_\_\_\_

Met wie heb jij de trainingsonderdelen gegeven:  
Andere namen van het team: \_\_\_\_\_

1 Ik ben als speler beter gaan spelen. oneens      eens  
A   B   C   D  
Welke onderdelen zijn bij jou verbeterd: \_\_\_\_\_  
Welke onderdelen zijn nog steeds onvoldoende: \_\_\_\_\_

2 Ik heb geleerd het spel te analyseren op sterke en zwakke punten. A   B   C   D  
Welke onderdelen zijn binnen het team verbeterd: \_\_\_\_\_  
Welke onderdelen zijn nog steeds onvoldoende: \_\_\_\_\_

3 Welke trainingsvormen heb jij gegeven: \_\_\_\_\_

4 Ik heb geleerd om een trainingsonderdeel voor te bereiden. A   B   C   D  
Hoe heb jij je voorbereid? Denk aan tijd, informatiebronnen en overleg: \_\_\_\_\_

5 Ik ben tevreden over mijn gegeven trainingen. A   B   C   D  
Geef aan waarom: \_\_\_\_\_  
Wat zou je de volgende keer anders doen: \_\_\_\_\_

6 Wat vond je goed gaan in deze lessenserie?  
Waarom: \_\_\_\_\_

7 Wat vond je minder goed gaan in deze lessenserie?  
Waarom: \_\_\_\_\_

opmerking docent: \_\_\_\_\_

Gegeven trainingen:	O / V / G
Verwerking opdrachten:	O / V / G
Spelniveau:	O / V / G
Omgang binnen het team:	O / V / G
Eindoordeel:	O / V / G

paraaf docent: \_\_\_\_\_



Eén van de uit te voeren taken

doelgroep we te maken hebben. Hoe hoger het niveau des te complexer de opdracht. Zo zou bijvoorbeeld kunnen worden toegevoegd aan bovenstaand voorbeeld: speel man-to-man met een goede helpside. Een punt waarop de coach goed moet letten.

Dat vereist inzicht in de principes van het verdedigen in man-to-man-situaties. Deze zouden dan in voorgaande lessen moeten zijn behandeld.

### Evaluatieformulier

#### Definitie

Met een evaluatieformulier kan (een deel van) de les/het onderwijs worden geëvalueerd of kan een leerling zichzelf evalueren.

#### Doel

Er is een vergelijking mogelijk tussen wat de docent ziet en vindt en hoe de leerling erover denkt. De docent krijgt zo ook feedback op zijn onderwijs.

Het hier gebruikte voorbeeld is een zelfevaluatieformulier uit *Beter leren spelen* (Dic Houthoff en Ger van Mossel, Edu'Actief, Meppel 1998). Hierbij moet wel de aantekening worden gemaakt dat dit na een reeks van lessen wordt ingevuld.

#### VOORWAARDEN

Het is een misverstand om te zeggen dat een leerling op het vmbo (van T tot BBL) niet zou kunnen werken met dit soort hulpmiddelen. Het gaat om het kiezen van de juiste opdracht die aansluit bij het niveau van de leerling. Piaget (Faber, 2001)





FOTO: HANS DIJKHOFF

Aandachtig lezen

gaf aan dat de mate van abstract denken zeer verschilt. Daarmee dient dus rekening gehouden te worden in de opzet van de opdracht. Tevens dient hetgeen geboden wordt wel uit te dagen. Vygotsky heeft het dan over de zone van de naaste ontwikkeling daar waar Faber (2001) spreekt van 'niet onder- of overvragen'.

#### INDELING VANUIT EEN PRINCIPE

Bij Timmers en Mulder (2006) komen dezelfde naamgevingen voor (kijk- en taakwijzers) die kunnen worden ingedeeld naar de volgorde in gebruik of naar de aard van de leersituatie. Daarnaast onderscheiden ze ook nog organiseren-, zoek- en ontwerp-

wijzers. Helaas heb ik geen voorbeelden daarvan gezien. Er wordt ook gesproken over een les- of infobrief, waarin een beknopte beschrijving wordt gegeven van toe te passen (achtergrond)informatie in een bepaalde les of in het algemeen. Deze dient vooraf te gaan aan of na een les gegeven te worden.

In mijn indeling komt deze niet aan de orde omdat ik me in dit kader alleen focus op wat ik in de les gebruik.

#### SLOT

In een laatste artikel zal nog een aantal voorbeelden worden gegeven en hoe met deze hulpmiddelen kan worden gewerkt. Hierbij heb ik niet de pretentie volledig te zijn.

Blijft u vooral voorbeelden van *good practice* sturen waarin wordt getoond wat er voor de diverse doelgroepen wordt gebruikt. De werkbaarheid, juiste inhoud voor de doelgroep en het goed gebruik van de leermiddelen zijn daarbij van belang.

#### Literatuur

Behets, D. (2006) *Didactiek van het bewegingsonderwijs*. Leuven, ACCO

Faber, K. (2001) *Bewegingsonderwijs op maat*. Baarn, HBuitgevers

Houthoff, D. en Van Mossel G. (1998) *Beter leren spelen*.

Meppel, Edu'Actief

Leijssen, H. (2003), *What's in a game*, Leuven, ACCO

Timmers, E. en Mulder, M.J. (2006) *Didactiek voor sport en bewegen*. Baarn, de VRIESEBORCH

*Hans Dijkhoff is docent didactiek aan de Hogeschool van Amsterdam, afdeling ALO.*

Correspondentie: [h.dijkhoff@hva.nl](mailto:h.dijkhoff@hva.nl)

Speel basketbal: drie tegen drie



FOTO: HANS DIJKHOFF

